

HORNYÁK Zsófia *
Az osztrák vízjogról **

1. Bevezető gondolatok

A magyar vízügyi igazgatás közös történelmi tőről fakad az osztrák vízjoggal. Jelen kutatás keretei között azt vizsgáljuk, hogy az osztrák vízjog miként, milyen logika mentén épül fel. Ennek során a jelenleg is hatályos osztrák vízjogi törvény¹ (Wasserrechtsgesetz 1959, BGBl. Nr. 215/1959 (WV)) rendelkezéseit elemezzük. Az osztrák vízjog² különbséget tesz a köztulajdonban lévő, valamint a

Zsófia Hornyák: Über das österreichische Wasserrecht – Az osztrák vízjogról. *Journal of Agricultural and Environmental Law* ISSN 1788-6171, 2019 Vol. XIV No. 27 pp. 74-102 doi: 10.21029/JAEL.2019.27.74

* dr. jur., PhD, egyetemi oktató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Agrár- és Munkajogi Tanszék, e-mail: joghzs@uni-miskolc.hu

** *A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.*

¹A vízjogi törvényről lásd még: Holzer 2013, 1–18.; Vogl 2012, 455-504.

² Az osztrák vízjogról lásd: Szilágyi 2018, 219.; Az osztrák vízjogi törvényen kívül az alábbi jogszabályok relevánsak még a téma szempontjából: Bundesgesetz über die Förderung des Wasserbaues aus Bundesmitteln – Wasserbautenförderungsgesetz 1985, WBFG (BGBl 1985/148 idF BGBl I 2003/82); Verordnung zum Schutze des Grundwasserwerkes Graz-Feldkirchen. (BGBl 1962/41); Verordnung mit der eine wasserwirtschaftliche Rahmenverfügung für das Grundwasser im Raume von Friesach bei Graz erlassen wird (BGBl 1963/58); Verordnung mit der mit der eine wasserwirtschaftliche Rahmenverfügung für das Marchfeld erlassen wird (BGBl 1964/32); Verordnung zum Schutze des Wientalwasserwerkes in Untertullnerbach (BGBl 1964/220); Verordnung zum Schutze des Wasservorkommens im Schneeberg-, Rax- und Schneealpengebiet (BGBl 1965/353); Verordnung zum Schutze des Grundwasservorkommens in der Mitterndorfer Senke (BGBl 1969/126); Verordnung zum Schutze der Wasservorkommen im Hochschwabgebiet (BGBl 1973/345); Verordnung zur Verbesserung der Wassergüte der Mur und ihrer Zubringer im Land Stmk (BGBl 1973/423); Verordnung zum Schutze des Wasservorkommens im Gebiet des Sarstein, Sandling und Loser (BGBl 1974/736); Verordnung zur Verbesserung der Wassergüte der Donau und ihrer Zubringer (BGBl 1977/210); Verordnung betreffend die Erlassung einer wasserwirtschaftlichen Rahmenverfügung zum Schutze der Grundwasservorkommen im südlichen Salzburger Becken und im unteren Lammertal sowie der Karstwasservorräte des Tennengebirges, Hagengebirges und Hohen Göll (BGBl 1980/315); Verordnung betreffend die Erlassung einer wasserwirtschaftlichen Rahmenverfügung zum Schutze der Trinkwasservorkommen im Almtal (BGBl 1984/78); Verordnung zum Schutze der Wasservorkommen im Toten Gebirge (BGBl 1984/79); Verordnung über die allgemeine Begrenzung von Abwasseremissionen in Fließgewässer und öffentliche Kanalisationen – Allgemeine Abwasseremissionsverordnung, AAEV (BGBl 1996/186); Verordnung über die Begrenzung von Abwasseremissionen aus Abwasserreinigungsanlagen für Siedlungsgebiete -1. AEV für kommunales Abwasser (BGBl

magántulajdonban lévő vizek között, és eltérő szabályokat határoz meg ezekre vonatkozóan. A fő területek melyeket a törvény szabályoz, a következők: a víz használatának szabályai, a vízvédelem kérdései, az általános vízgazdálkodási kötelezettségek, a vízitársulatok, hatósági és eljárási kérdések, a vizek és a vízi berendezések felügyeletével kapcsolatos kérdések, a jogsértések és az azokkal járó szankciók.

Jelen tanulmány keretei között a víz, mint természeti erőforrás kerülne a vizsgálat központjába, így az előbb felsorolt területek közül egy rövid történeti kitekintés után részletesen a víz használatának szabályait ismertetnénk, bemutatva a használat különböző fajtáit, külön kitérve arra, hogy mikor van szükség hatósági engedélyre a használathoz.

Emellett részletesen áttekintenénk a vízgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségeket, valamint a hatósági és eljárási kérdéseket is, melyek a kutatási projekt keretei között a magyar szabályozás vonatkozásában is bemutatásra kerülnek, amely megteremtí a jogösszehasonlítás alapját.

1996/210 idF BGBl II 2000/392); Verordnung betreffend Abwassereinleitungen in wasserrechtlich bewilligte Kanalisationen – Indirekteinleitungsverordnung, IEV (BGBl II 1998/222 idF BGBl II 2006/523); Verordnung betreffend die Erlassung einer wasserwirtschaftlichen Rahmenverfügung zum Schutze des Grundwasservorkommens für Zwecke der Trinkwasserversorgung im Tullnerfeld (BGBl II 2001/265); Verordnung über die Bewilligungsfreistellung von Gewässerquerungen – Bewilligungsfreistellungsverordnung für Gewässerquerungen, GewQBewFreistellV (BGBl II 2005/327); Verordnung über die Festlegung des Zielzustandes für Oberflächengewässer – Qualitätszielverordnung Chemie Oberflächengewässer, QZV Chemie OG (BGBl II 2006/96 idF BGBl II 2010/461); Verordnung über die Erhebung des Wasserkreislaufes in Österreich – Wasserkreislaufferhebungsverordnung, WKEV (BGBl II 2006/478); Verordnung über die Überwachung des Zustandes von Gewässern – Gewässerzustandsüberwachungsverordnung, GZÜV (BGBl II 2006/479 idF BGBl II 2010/465); Verordnung über das Aktionsprogramm 2008 zum Schutz der Gewässer vor Verunreinigung durch Nitrat aus landwirtschaftlichen Quellen – Aktionsprogramm 2008 (ABl Nr 22/2008 zur Wr Zeitung 31.1.2008); Verordnung über ein elektronisches Register zur Erfassung aller wesentlichen Belastungen von Oberflächenwasserkörpern durch Emissionen von Stoffen aus Punktquellen, EmRegV-OW (BGBl II 2009/29); Verordnung über den guten chemischen Zustand des Grundwassers – Qualitätszielverordnung Chemie Grundwasser, QZV Chemie GW (BGBl II 2010/98 idF BGBl II 2010/461); Verordnung über die Festlegung des ökologischen Zustandes für Oberflächengewässer – Qualitätszielverordnung Ökologie Oberflächengewässer, QZV Ökologie OG (BGBl II 2010/99 idF BGBl II 2010/461); Verordnung mit der einerseits die Veröffentlichung des Planungsdokumentes zum Nationalen Gewässerbewirtschaftungsplan bekannt gegeben wird und andererseits ein Maßnahmenprogramm sowie Prioritätensetzungen und die Ausweisung von Gewässerabschnitten als erheblich veränderte oder künstliche Oberflächenwasserkörper im Zusammenhang mit dem Nationalen Gewässerbewirtschaftungsplan erlassen werden – Nationale Gewässerbewirtschaftungsplanverordnung 2009, NGPV 2009 (BGBl II 2010/103); Nationaler Gewässerbewirtschaftungsplan, veröffentlicht auf der Internetseite der BMLFUW <http://ngp.lebensministerium.at>.

2. Történeti kitekintés

Az osztrák vízjog³ eredete mind a római jogra, mind a germán jogra visszavezethető. Ebből következhet a köztulajdonban és a magántulajdonban lévő vizek közti különbségtétel. Korábban léteztek az úgynevezett regálék a hajózható folyók használatára, amelyek tisztán költségvetési célokat szolgáltak. A 18. századból származnak a hajózási szabályozások, mint az egyes országok navigációs szabadalmi és a vízi rendőrségre vonatkozó előírások. A 19. századból az osztrák Polgári Törvénykönyv 1811-es kodifikációja bír jelentőséggel tekintettel a vízjogi szempontból még ma is releváns rendelkezéseire, hasonlóképpen az első malomrendelet 1814-ből és a vízépitési normák 1830-ból. Az első javaslatok egy vízrendeletre 1850-ben, 1862-ben és 1865-ben keletkeztek. A jogalkotási hatáskör, a vizek tulajdonának a kérdése és a víztöbblet kérdése álltak a tanácskozások középpontjában. Végül 1869-ben került kihirdetésre a birodalmi vízjogi törvény. A következő években különböző jogszabályok születtek mint például a birodalmi vízjogi törvénynek a végrehajtási törvénye. Ezek után a vízjog egyre többet átengedett a tartományoknak, a 20. század kezdete után hatásköri megfontolások és a birodalmi vízjogi törvénynek a kicserélése történt egy új vízjogi törvényre. Ez egy további széttöredezéshez és egyenetlen eljárásmodokhoz vezetett a vízgazdálkodás területén. 1925-ben végül a szövetségi alkotmány hatáskörmegosztásra vonatkozó szabályainak hatálybalépésével a víz mint erőforrás vonatkozásában egy egységes gazdálkodás alapjának lefektetése történt. Erre az új hatásköri alapra történt meg az egységes 1934-es vízjogi törvény megalkotása, mely felépítésében és tartalmában az alapját képezi a jelenleg hatályos vízjogi törvénynek. A törvény 1945-ös, 1947-es és 1959-es módosításai után, 1959-ben megtörtént a vízjogi törvény ismételt kiadása. A módosítások a vizek tisztántartására és a szövetkezeti rendszer átszervezésére vonatkoztak. Az 1990-es módosítás a szabályozás kiterjesztését hozta magával a vizek tisztántartásához a vízvédelem célkitűzésére. 1993-ban megtörtént az uniós jogi rendelkezéseknek az átvétele, különösen a nitrát irányelv, a települési szennyvíz kezelési irányelv, a talajvízvédelmi irányelv, a halászatra használt vizekről szóló irányelv és a veszélyes anyagokról szóló irányelv átültetése. Ausztria Európai Unióhoz⁴ történő csatlakozása óta a következő módosítások történtek, melyekkel törekedtek egy egységes dologi jog, az adminisztráció egyszerűsítésére és az európai integráció keretében programok jogalapjának létrehozására. A 2000-ben uniós szinten megalkotott víz-keret irányelv, melyet a 2003-as módosítás ültetett át, és a 2007-ben megalkotott árvízkezelés-kezelési irányelv, melyet a 2011-es módosítás ültetett át, melyek

³ Az osztrák vízjogról lásd még: Akyürek 2010, 236–269.

⁴ Az európai uniós és nemzetközi vízjogi kérdések kapcsán lásd még: Bándi 2011, 451–464.; Bányai & Tóth 2009, 71–97.; Csák 2008, 100–115.; Csák 2011, 31–45.; Csák 2011, 27–40.; Csák & Raisz 2008, 165–176.; Farkas Csamangó 2003.; Fodor 2006, 160–182.; Fodor 1996, 175–180.; Horváth 2010, 305–347.; Kurucz 2002.; Miklós 2011, 75–81.; Nagy 2011, 247–258.; Nagy 2010, 87–103.; Nagy 2010, 73–86.; Olajos 2008, 24–30.; Olajos 2008, 190–209.; Raisz 2011, 273–289.; Raisz 2011, 90–108.; Szűcs, Sallai, Zákányi & Madarász 2009.; Wágner 2004, 109–115.; Erbguth & Schlacke 2008, 139–141.; Breuer 2000, 541–549.; Hödl 2005.; Knauder 2007.; Oberleitner 2003, 84.; Rumm, Von Keitz & Schmalholz 2006.

átvezettek a tervezési eszközök fejlesztéséhez a vízjogi törvényben⁵, amely kötelezettséget tartalmaz a vízgyűjtő területekre vonatkozó keretstratégiák létrehozására és átültetésére.⁶

3. A vizek osztályozása

A vizek köztulajdonban vagy magántulajdonban lehetnek, melyek mind a részét képezik a közjavaknak.⁷

Köztulajdonban lévő víznek minősülnek (a) az osztrák vízjogi szövetségi törvény A függelékében név szerint felsorolt folyók, patakok és tavak minden águkkal, mellécsatornáikkal és elágazásaikkal együtt; (b) azok a vizek, amelyeket már a vízjogi törvény hatálybalépését megelőzően az illetékes szerv kezdeményezésére vízjogi engedély alapján köztulajdonban lévőnek tekintenek; (c) minden egyéb víz, amelyet a vízjogi törvény nem nevez kifejezetten magántulajdonban lévő víznek. Amennyiben az előbbieken említett vizek esetében 1870 előtt keletkezett speciális magánjogi jogcímet állapítanak meg, ezek a vizek magántulajdonban lévő vizeknek tekintendők. A vízparti földterületeknek vagy a vizek medreinek tulajdonjoga nem jelent ilyen magánjogi jogcímet. Egy köztulajdonban lévő vízből, ha nem fogyasztás céljára történik kibocsátás, akkor sem veszíti el a köztulajdonban lévő víz minőségét. A köztulajdonban lévő vizek megtartják ezt a jogi tulajdonságukat a föld alatti szakaszaik vonatkozásában is, ha a medrük nem tartalmaz állandóan vizet.⁸

Magántulajdonban lévő víznek minősülnek, és a földtulajdonoshoz tartoznak, ha egyéb szerzett jogok nem állnak fenn, (a) a mezőgazdasági földhöz tartozó és a föld alatt található víz (felszín alatti víz) és a földterületből származó víz; (b) mezőgazdasági földön a légköri csapadékból összegyűlt vizek; (c) a kutakban, ciszternákban, tavakban vagy egyéb tartályokban lévő víz, valamint a csatornákból, csövekből stb. fogyasztásra szolgáló víz; (d) tavak, amelyeket nem egy köztulajdonban lévő víz táplál vagy amelyen nem áramlik át egy köztulajdonban lévő víz; (e) az előbbieken megnevezett vizekből történő lefolyások egy köztulajdonban lévő vízzel történő egyesülésükig. A (d) és (e) pontban megjelöltek akkor minősülnek magántulajdonban lévő víznek, ha más nem igazoltak, mint a mezőgazdasági földekhez való tartozást és a földeken vagy a földek között található, a mezőgazdasági földhöz tartozó parthossznak megfelelően.⁹

A köztulajdonban lévő vizek vizet vezető és elhagyott medrei, valamint az árvízelvező területük a közjavak körébe tartoznak, ha a szövetségi államot, mint tulajdonost jegyzik be az állami nyilvántartásba. Mindazonáltal, amíg az ellenkezője nem bizonyított, közjónak minősülnek, amennyiben közjó minőségük miatt semmilyen

⁵ A vízjogi törvényről lásd: Bumberger & Hinterwirth 2013.; Haager-Vanderhaag 1934.; Hofko & Kahl 2011, 125–154.; Kaan & Braumüller 2000.; Kerschner & Weiß 2003.; Krzizek 1962.; Oberleitner & Berger 2018.; Raschauer 1993.; Rossmann 1993.

⁶ Vogl 2012, 460–462.

⁷ Osztrák vízjogi törvény (Wasserrechtsgesetz, a továbbiakban: WRG) 1. §.; Erről lásd még: Szilágyi 2013, 71.

⁸ WRG 2. §.

⁹ WRG 3. §.

állami nyilvántartásba nem kerülnek bejegyzésre vagy az állami nyilvántartások a közjó minőségüket nyilvánvalóvá teszik, de tulajdonos nincs bejegyezve a vonatkozásukban. Az ilyen területek közül, amelyeket az Osztrák Szövetségi Erdészeti Rt. saját nevében vagy más nevében kezel, nem tekintendők közjónak minősülő víznek.

A közjónak minősülő vizek az alábbi célokat szolgálják, különösen (a) a vizek ökológiai állapotának megőrzését, (b) a sekély talajvízforrások védelmét, (c) az árvíz,¹⁰ a hordalék és a jég visszatartását és elszállítását, (d) a vizek karbantartását, valamint a vízi építmények építését és karbantartását, (e) a lakosság kikapcsolódását. A vasúti földek, valamint a földek, amelyek nyilvános bekötőutakhoz vagy infrastrukturális részleghez tartoznak vagy egy szövetségi üzem igazgatása alatt állnak, nem számítanak a közjavakhoz.

A köztulajdonban lévő vizek vizet vezető és elhagyatott medrei, valamint az árvízelvező területük, melyek az előbbieken említett célokat szolgálják, közjónak minősülő vizek, amennyiben a szövetség ezeken a területeken tulajdont szerez; ám ez nem vonatkozik a vasúti földekre, valamint a földekre, amelyek nyilvános bekötőutakhoz vagy infrastrukturális részleghez tartoznak vagy egy szövetségi üzem igazgatása alatt állnak.

A szigetek – amelyek egy csatornában alakulnak ki, ami pedig a közjavakhoz tartozik – tulajdonjoga a szövetségnek fenntartott, ha a sziget nem egy hajózható folyóban keletkezik. Elbirtoklással a tulajdonjog vagy más dologi jog a közjavakhoz tartozó vizeken már nem szerezhető meg.¹¹

4. A vízhasználat szabályai

A köztulajdonban lévő vizek használata¹² a törvények által előírt korlátokon belül bárki számára megengedett. Ha azonban a használat csak a mederre vonatkozik, és meghaladja a közös használatot, a földtulajdonos beleegyezése minden esetben szükséges. A magántulajdonban lévő vizek használata, a törvény által előírt vagy speciális jogcím alapján indokolt korlátozásokkal, azt illeti meg, akihez tartoznak.¹³ A vizek hajózási célú használatára speciális rendelkezések vonatkoznak. Az ütköző létesítmények felállítása az egyébként megkövetelt jóváhagyás sérelme nélkül vízjogi engedélyt is igényel.¹⁴ A köztulajdonban lévő vizeken a szokásos, speciális felszerelés nélküli használat a víz más, nem kizárólagos használatával, különösen fürdés, mosás, itatás, úsztatás, merítés, majd a növény, sár, talaj, homok, kavics, kövek és jég eltávolítása és végül a jégtakaró használata, amennyiben ez nem veszélyezteti a vízfolyást, a víz vagy a partok állapotát, jogot nem sért, a közérdeket nem befolyásolja és kárt sem okoz, a vízügyi hatóság külön engedélye nélkül díjmentesen lehetséges.

¹⁰ Erről lásd még: Maschl 2015, 1–4.

¹¹ WRG 4. §.

¹² A vízhasználat szabályairól lásd: Bernhart & Bauer 1994, 154.; Kneih 1997, 33–40.; Pernthaler, Atlmayr & Schöpf 1997, 701–704.; Vogl 2010, 10.; Oberleitner 2006, 135.; Schnedl 2001, 3.

¹³ WRG 5. §.

¹⁴ WRG 6. §.

A magántulajdonban lévő folyók, patakok és tavak kézi edényekkel történő itatásra és merítésre történő használata bárki számára a vízügyi hatóság engedélye nélkül díjmentesen megengedett, amennyiben a jog vagy a köz- vagy a magánérdek megsértése nélkül történik. Az ezeken felüli használat a csatornáknak csak annyiban megengedett, amennyiben speciális rendőri utasításra történik. A vízügyi hatóság a közhasználat gyakorlására vonatkozóan vízrendészeti utasítást is előírhat, amellyel megóvják a közérdeket és a közhasználat gyakorlását, vagy a közhasználat határait szigorúbban határozzák meg.¹⁵ A vízügyi hatóság engedélye szükséges a köztulajdonban lévő vizek közhasználatot meghaladó használatához, valamint a vizek használatát szolgáló létesítmények létrehozásához vagy módosításához. Kérésre a hatóság határozza meg, hogy a köztulajdonban lévő víz meghatározott felhasználása meghaladja-e a közhasználatot. Ha egy folyó magántulajdonban lévő víz egymással szemben fekvő partjai különböző tulajdonoshoz tartoznak, ha más bizonyítható jogviszony nem áll fenn, akkor joguk van a tulajdonosoknak az átfolyó vízmennyiség felének használatára.¹⁶

A földtulajdonosnak nem kell igényelnie a vízügyi hatóság jóváhagyását a felszín alatti vizek ház körüli és gazdasági szempontból szükséges használatához, ha a használat csak a kézi működtetésű szivattyú és öntöző berendezéseken keresztül valósul meg vagy ésszerű arányban áll annak indokával. Minden más esetben a talajvíz feltárásához vagy használatához és az ezzel összefüggő talajvízháztartásba történő beavatkozásokhoz valamint az ezt szolgáló létesítmények kialakításához vagy módosításához a vízügyi hatóság engedélyére van szükség. Artézi kutak esetén szintén szükség van az engedélyre. Ha a talajvízhasználat hatására a talajvíz szintje olyan mértékben változik, hogy a talajvíz jogszerűen gyakorolt használata lényegesen korlátozott, így a vízügyi hatóság kérelemre olyan méltányossági döntést hoz, hogy minden jogosult földtulajdonos igénye vonatkozásában gazdasági vízhasználatánál a szükséges fedezet rendelkezésre álljon. Az ilyen döntés elveszíti kötelező erejét, ha a felek más módon állapodnak meg, vagy a vonatkozó körülmények jelentősen megváltoznak.¹⁷

4.1. Engedély

A szükséges engedély¹⁸ megadásakor meg kell határozni a vízfelhasználás helyét, terjedelmét és típusát.¹⁹ A vízhasználat terjedelmét és típusát úgy kell meghatározni, hogy a közérdeket ne befolyásolják, és a meglévő jogokat ne sértsék. Egy tervezett vízellátó létesítményhez kapcsolódó talajvízszint változása nem zárja ki az engedély megadását, ha az érintett föld a korábban alkalmazott módon továbbra is

¹⁵ WRG 8. §.

¹⁶ WRG 9. §.

¹⁷ WRG 10. §.

¹⁸ Az engedélyek kapcsán lásd még: Mayer 1991, 214.

¹⁹ WRG 11. §.

használható marad. Azonban a földtulajdonost kompenzálni kell a talaj állapotának a szakszerű előrelátás mellett esetlegesen felmerülő romlása miatt.²⁰

A szövetségi földművelésügyi, erdészeti, környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter rendeletben a vízgazdálkodási szempontból kisebb jelentőségű művelet engedély nélkül engedélyezheti. A vízgazdálkodási szempontból kisebb jelentőségű művelet akkor áll fenn, ha a közérdek a vízgazdálkodási viszonyok és fejlesztések alapján nem károsodik. Az ilyen műveleteket jelenteni kell a hatóságnak.²¹

A szövetségi földművelésügyi, erdészeti, környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter rendeletben előírhatja a létesítmények vagy az alkatrészek tipizálását. A típusjóvá hagyást erre vonatkozó kérelem esetén lehet megadni. A létesítményeket és alkatrészeket, amelyekre kérelmezték a tipizálást, típusvizsgálati eljárásnak kell alávetni. A pozitív elbírálás előfeltétele a típusjóvá hagyás megadásának. Az engedélyező testület a szövetségi földművelésügyi, erdészeti, környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter. Szükség esetén független, magán műszaki szakértőket is lehet alkalmazni. Ha egy típust jóváhagytak, akkor minden létesítmény vagy alkatrész, ami ennek a típusnak megfelel, jóváhagyottnak tekintendő. A szövetségi földművelésügyi, erdészeti, környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszter rendelettel szabályozhatja a következő területeket: 1. A típus-jóváhagyási kérelmek tartalma valamint a kérelemre vonatkozó rendelkezések; 2. A típusvizsgálati eljárás tartalma és megvalósítása; 3. A típusjóváhagyás tartalma, megvalósítása és időtartama; 4. A típus-jóváhagyási jelzésre vonatkozó rendelkezések; 5. A gyári ellenőrzésekre vonatkozó rendelkezések.²²

A vizek használatának engedélyezése, a kérelmező igényeinek és a vízgazdálkodási érdekeknek valamint a vízgazdálkodási és technikai fejlődésnek a mérlegelése után, szükség esetén a fokozatos projekt megvalósításának figyelembevételével, a mérlegelés eredményére tekintettel a mindenkori leghosszabb ésszerű időtartamra történik. Az öntözési célú vízkivétel esetén az időtartam a 25 évet, más esetben pedig a 90 évet nem haladhatja meg. Ha az engedélyezés időtartamának meghatározását elmulasztják, a határozatot a kibocsátás napjától számított három hónapon belül lehet kiegészíteni. A panasz eljárás keretében a közigazgatási bíróság a határidőt meghatározhatja. A már gyakorolt vízhasználati jog újbóli odaítélésére vonatkozó kérelmeket legkorábban öt évvel, legkésőbb hat hónappal az engedélyezési határidő lejártá előtt lehet benyújtani. Ha a kérelmet kellő időben megtették, az addigi jogosultnak joga van ezen jog újbóli megadására, ha a közérdekekkel ez nem ellentétes, és a vízhasználat a technika állására figyelemmel történik. Az engedélyezés időtartamának lejártát ebben az esetben elhalasztják az újbóli odaítélési kérelemre vonatkozó jogerős döntésig; a kérelem elutasításával szemben az újbóli odaítélés érdekében a közigazgatási bírósághoz vagy az alkotmánybírósághoz lehet fordulni, az engedélyezés időtartama az említett bíróság döntéséig meghosszabbodik. A vízhasználat célját nem szabad engedély nélkül megváltoztatni. Ezt akkor kell megadni, ha a víz használata a technika állásának megfelel, a cél nem volt meghatározó az engedély megadásához vagy a kényszerítő jogok megadásához, és az új cél nem ellentétes a

²⁰ WRG 12. §.

²¹ WRG 12b. §.

²² WRG 12c. §.

közérdekkel és idegen jogokkal. A meglévő vízhasználat módosításainak jóváhagyása esetén, amelyek a technika állása vagy a vízgazdálkodás feltételeihez igazodnak, és amelyek a vízhasználat mértékének vagy típusának megváltozásához kapcsolódnak, a határidőt újból meg kell határozni.²³

Nem helyhez kötött vízhasználati létesítmények esetében az engedély a vízre jogosult személyre korlátozódik; minden más vízhasználati jog esetében a vízhasználók a mindenkori tulajdonosai annak az üzemi létesítménynek vagy ingatlandnak, amelyhez ezek a jogok kapcsolódnak. A vízhasználati jog nem tárgya az ingatlannyilvántartási bejegyzésnek. A vízhasználati jogokkal kapcsolatos létesítmények vagy ingatlanok átruházását a vízügyi hatóság új vízre jogosultja köteles bejelenteni a vízügyi nyilvántartásba való bejegyzés céljából.²⁴

Megállapodások hiányában, ha a meglévő vízhasználati jogokat nem lehet teljes mértékben kielégíteni, a vízügyi hatóság a települések, helyiségek és az egyéni települések igényei alapján a meglévő vizet a méltányosság figyelembe vételével, nevezetesen meghatározott használati idő meghatározásával vagy a használattal kapcsolatos egyéb feltételek kiterjesztésével, hogy amennyire lehetséges, a meglévő vízhasználati jogból eredő igények a víz gazdasági hasznosításával, valamint az egyszerű, átmeneti létesítmények esetleges felhasználásával amennyire lehetséges, kielégítésre kerüljenek.²⁵

4.2. A vízhasználati jog megszűnése

A vízhasználati jogok megszűnnek (a) a jogosult által a vízügyi hatóság tudomására hozott lemondással; (b) amennyiben a jogot egy vízjogi eljárás során nem kifogásolják, amennyiben az e joggal nyilvánvalóan ellentétes létesítményt engedélyeznek és teljesítenek, de egy esetleges kártérítési igény sérelme nélkül; (c) a határidő lejártával és a jogosult halálával a kifejezetten személyes jogok esetén, valamint az állandó korlátozással vagy tiltással; (d) visszavonás esetén; (e) kisajátítás esetén; (f) az engedélyezett létesítmények építésének a megkezdésének vagy véglegesítésének elmulasztásával az engedélyben megjelölt vagy később meghosszabbított határidőn belül; (g) a víz felhasználásához szükséges berendezések megszüntetésével vagy megsemmisítésével, amennyiben a vízhasználat megszakítása több mint három évig tartott, emellett a létesítmény jelentős részeinek eltávolítása vagy megsemmisítése a teljes veszteséggel vagy teljes megsemmisüléssel egyenértékűnek tekintendő; (h) a létesítmény céljának megszűnésével vagy önkényes megváltoztatásával. A vízjogi hatóság a (g) pontban meghatározott határidőt a rendkívüli vagy gazdasági nehézségek esetén öt évre meghosszabbíthatja. Ha a jóváhagyott létesítmények gyártása és üzembe helyezése után a megfelelő működést három egymást követő éven keresztül leállították, anélkül, hogy a megszűnés előfeltételei fennálltak volna, akkor a jogosult számára, amennyiben bizonyíthatóan a működés megszüntetése az üzemi viszonyok vagy a jogosult akaratától független rendkívüli körülményeknek tudható be, hivatalból

²³ WRG 21. §.

²⁴ WRG 22. §.

²⁵ WRG 25. §.

vagy másik érdekeltek kérelmére a létesítmény jóváhagyására jogosult hatóság bejelentéssel meghatározhat egy megfelelő, legalább egyéves időtartamot a szabályos működés újrafelvételére, hogy a határidő eredménytelen lejárta után a vízhasználati jogot megszüntnek nyilvánítják. A hatóság visszavonja az engedélyt, ha ismételt figyelmeztetés ellenére a jogkövetkezményekre tekintettel az engedély, az engedély módosítása vagy az ellenőrzés alapján elrendelt intézkedések nem teljesülnek, vagy a kiadás nem megfelelően történt. A víz használati jognak a határidő lejártával történő megszűnése a közös használati jog megszűnéséhez is vezethet. A vízhasználati jog lejártának minden más esetében a közös használati jog az eredeti engedély fennmaradó időtartamára megmarad, ha a közös használati jog jogosultja kötelezi magát arra, hogy az eredeti létesítményt megfelelően karbantartja. A megszűnés csak a vízhasználat egy részére is vonatkozhat. Ebben az esetben a vízügyi hatóságnak meg kell állapítania, hogy a vízhasználat joga mennyiben marad fenn.²⁶

5. Általános vízgazdálkodási kötelezettségek²⁷

Ha más érvényes jogi kötelezettség nem áll fenn, a vízjogi jogosultaknak az engedélynek megfelelő állapotban kell tartaniuk és működtetniük vízhasználati létesítményeiket, beleértve a kapcsolódó csatornákat, a mesterséges medreket, a vízgyűjtőket és más létesítményeket, oly módon, hogy ne szenvedjenek hátrányt a köz érdekei és a külföldi jogok. Hasonlóképpen a vízjogi jogosultakat terheli a vízi utak karbantartása a létesítmény területén. A vízjogi jogosultaknak a létesítményeik káros hatásait más vízi útvonalakon megfelelő intézkedésekkel kell orvosolni. Ha már léteznek védelmi vagy szabályozási építmények, akkor a vízjogi jogosultaknak viselniük kell a karbantartásukkal járó többletköltségeket. Ha több jogosult van, akkor a megfizetendő költségek elosztását peren kívüli megállapodás hiányában a vízügyi hatóság határozatával kell szabályozni. A szabályozás alapvetően az engedélyezett vízhasználati viszonyokat szolgálja, figyelembe véve azonban a korábbi közjogi vagy magánjogi szabályozást és a résztvevők gazdasági körülményeit. Ha a költségmegosztás feltételei lényegesen megváltoztak, a vízügyi hatóság kérelemre új határozatot hoz. Ha a jogosultat nem lehet megállapítani, akkor a kötelezettségek azokat a személyeket terhelik, akiknek a létesítmények a javukat szolgálják, és a tényleges használat vonatkozásában nem született egyéb megállapodás. A behajthatatlan teljesítésekért a többi kötelezett arányosan felel. A vízi létesítményekre, melyek nem a vízhasználatot szolgálják, a fenti rendelkezések tulajdonképpen a használat alapján vonatkoznak. Egy ilyen vízi létesítmény tulajdonosának ezt a kifejezett kötelezettség hiányát csak annyiban kell megőriznie, amennyiben a károk megelőzése miatt szükséges, hogy megakadályozza azoknak a rendszer romlása általi keletkezését. A közérdek megsértése olyan létesítmények nyilvánvaló elhanyagolása is, amelyek létrehozását vagy fenntartását

²⁶ WRG 27. §.

²⁷ Lásd még: Oberleitner 2011, 11.; Vogl 2010, 432.; Weiß 2004; Baumgartner 2010, 233–276.; Bumberger 2010, 185–202.; Ermacora 2000, 81–124.; Grabmayr & Rossmann 1978; Haakh 2003, 13–22.; Hartig & Grabmayer 1961; Hattenberger 2006; Knauder 2002, 65–78.; Mühlbauer 1997; Penzinger 1970; Pernthaler 1998; Ramsebner 2003; Reitshammer 2003, 1–13.

állami forrásból támogatták. Amennyiben a csatornák, tározók, kiegyenlítő medencék kiürítése vagy tisztítása és hasonló intézkedések a vizek állapotát befolyásolják, vízjogi engedélyt kell beszerezni.²⁸

6. Záró gondolatok

Jelen tanulmány keretei között áttekintettük, hogy hogyan is fejlődött az osztrák vízjog a 18. századtól kezdődően napjainkig. Ezután a vízhasználat szabályaira helyeztük a hangsúlyt, bemutattuk a használat különböző fajtáit, külön kitértünk arra, hogy mikor van szükség hatósági engedélyre a használathoz. Emellett a vízgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségek is a vizsgálatunk tárgyát képezték, valamint a hatósági és eljárási kérdések is.

²⁸ WRG 50. §.

Irodalomjegyzék

1. Akyürek M (2010) Wasserrecht, in: Raschauer N & Wessely W, szerk., *Handbuch Umweltrecht*, Facultas, Wien, pp. 236–269.
2. Bándi Gy (2011) *Környezetjog*, Szent István Társulat, Budapest, pp. 451–464.
3. Bányai O & Tóth K (2009) A társadalmi részvétel lehetőségei a patakrehabilitációkban, in: Bobvos P, szerk., *Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére*, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, pp. 71–97.
4. Baumgartner G (2010) Wasserrecht, in: Bachmann S, szerk., *Besonderes Verwaltungsrecht*, Verlag Österreich, Wien, pp. 233–276.
5. Bernhart A & Bauer F (1994) Umfang der Entschädigungspflicht bei landwirtschaftlichen Nutzungsbeschränkungen in Wasserschutzgebieten, *Österreichische Juristen-Zeitung* (1), pp. 154.
6. Breuer R (2000) Europäisierung des Wasserrechts, *Natur und Recht* (22), pp. 541–549.
7. Bumberger L & Hinterwirth D (2013) *WRG Wasserrechtsgesetz. Kommentar*, NWV Verlag, Wien.
8. Bumberger L (2010) Land- und Forstwirtschaft und Wasserrecht, in: Norer R & Holzer G, szerk., *Agrarrecht Jahrbuch*, NWV Verlag, Wien, pp. 185–202.
9. Csák Cs & Raisz A (2008) Trinkwasserskandal in der drittgrößten Stadt Ungarns – Theorie und Praxis der Haftung im ungarischen Umweltrecht, in: Callies C, Härtel I & Veit B, szerk., *Jahrbuch des Agrarrechts. Band VIII*, Nomos, Baden-Baden, pp. 165–176.
10. Csák Cs (2008) *Környezetjog. I. kötet.*, Novotni Kiadó, Miskolc, pp. 100–115.
11. Csák Cs (2011) Gondolatok a 'szennyező fizet' elvének alkalmazási problémáiról, *Miskolci Jogi Szemle* különszám, pp. 31–45.
12. Csák Cs (2011) Thoughts About the Problems of the Enforcement of the 'Polluter Pays' Principle, *European Integration Studies* (1), pp. 27–40.
13. Erbguth W & Schlacke S (2008) *Umweltrecht*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, pp. 139–141.
14. Ermacora F (2000) Wasserrecht, in: Ermacora F & Krämer L, szerk., *Die Umsetzung des europäischen Umweltrechts in Österreich*, Verlag Österreich, Wien, pp. 81–124.
15. Farkas Csamangó E (2003) A föld- és vízvédelem hatályos jogi szabályozása, in: Tóth K, szerk., *Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica Et Politica, Publicationes Doctorandorum Juridicorum Tomus II*, SZTE, Szeged.
16. Fodor L (1996) Az új vízgazdálkodási törvény környezetvédelmi aspektusban, *Jogtudományi Közlöny* (4), pp. 175–180.
17. Fodor L (2006) *Környezetjog*, Debreceni Egyetem ÁJK – Lícium Art, Debrecen, pp. 160–182.
18. Grabmayr P & Rossmann H (1978) *Das österreichische Wasserrecht*, Wien.
19. Haager-Vanderhaag K (1934) *Das neue österreichische Wasserrecht. Kommentar zum Wasserrechtsgesetz*, Wien.

20. Haakh F (2003) Agrarreform und Grundwasserschutz, *GWF-Wasser/ Abwasser* (13), pp. 13–22.
21. Hartig E & Grabmayer P (1961) *Das österreichische Wasserrecht*, Österreichische Staatsdruckerei, Wien.
22. Hattenberger D (2006) *Liberalisierung der Wasserversorgung*, Verlag Österreich, Wien.
23. Hofko B & Kahl A (2011) Wasserrechtsgesetz, in: Rath-Kathrein I & Weber K, szerk., *Besonderes Verwaltungsrecht*, pp. 125–154.
24. Holzer G (2013) *Umweltrechtliche Rahmenbedingungen für die landwirtschaftliche Produktion - Landesbericht für Österreich*,
http://www.cedr.org/congresses/luzern/pdf/Commission_II_Autriche.pdf
[2018.11.09.]
25. Horváth Zs (2010) Az Európai Unió környezeti politikája, in: Kengyel Á, szerk., *Az Európai Unió közös politikái*, Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 305–347.
26. Hödl E (2005) *Wasserrahmenrichtlinie und Wasserrecht*, NWV Verlag, Wien.
27. Kaan R & Braumüller G (2000) *Handbuch Wasserrecht*, Linde Verlag, Wien.
28. Kerschner F & Weiß R (2003) *Wasserrechtsgesetz 1959 in der Fassung der WRG-Novelle 2003*, Verlag Österreich, Wien.
29. Knauder C (2002) Zur Privatisierung und Liberalisierung des Wasserrechts, in: Reichelt G, szerk., *Europäisierung des Wasserrechts*, Wien, pp. 65–78.
30. Knauder C (2007) *Wasserrahmenrichtlinie und Privatisierung im Wasserrecht*, LexisNexis, Wien.
31. Kneihls B (1997) Die bewilligungspflichtige Gewässernutzung, *Österreichische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* (1), pp. 33–40.
32. Krzizek F (1962) *Kommentar zum Wasserrechtsgesetz*, Manz.
33. Kurucz M (2002) *Föld- és vízvédelmi jog – Agrárkörnyezeti alapok*, ELTE Jogi Továbbképző Intézet, Budapest.
34. Maschl M (2015) XXVIII. *Europäischer Agrarrechtskongress*,
<http://www.cedr.org/congresses/potsdam/pdf/Commiss%20III%20-%20AUT.pdf> [2018.11.12.]
35. Mayer H (1991) Baurechtliche Bewilligung für Wasserkraftwerke?, *Ecolex* (1), pp. 214.
36. Miklós L (2011) A vízvédalom szabályozása, in: Miklós L, szerk., *A környezetjog alapjai*, SZTE ÁJK – JATEPress, Szeged, pp. 75–81.
37. Mühlbauer M (1997) *Recht des Grundwasserschutzes und der Landwirtschaft im Spannungsfeld*, Verlag Ernst Vögel, Stamsried.
38. Nagy Z (2010) Környezetvédelmi adók a környezetvédelmi szabályozás rendszerében, in: Szilágyi J E, szerk., *Környezetjog. Tanulmányok a környezetjogi gondolkodás köréből*, Novotni Kiadó, Miskolc, pp. 87–103.
39. Nagy Z (2010) Támogatáspolitikai kérdések a környezetvédelem területén, in: Szilágyi J E, szerk., *Környezetjog. Tanulmányok a környezetjogi gondolkodás köréből*, Novotni Kiadó, Miskolc, pp. 73–86.
40. Nagy Z (2011) Fenntartható költségvetési elvonások rendszere a környezetvédelem területén, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica* 29(1), pp. 247–258.

41. Oberleitner F & Berger W (2018) *Kommentar zum Wasserrechtsgesetz 1959*, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien.
42. Oberleitner F (2003) Umsetzung der Wasser-Rahmenrichtlinie in Österreich, *Recht der Umwelt* (3), pp. 84.
43. Oberleitner F (2006) Flächennutzungswirksame Planung im Wasserrecht, in: Hauer A & Nußbaumer M, szerk., *Österreichisches Raum- und Fachplanungsrecht*, Pro Libris Verlagsgesellschaft, Kassel, pp. 135.
44. Oberleitner F (2011) Rechtliche Aspekte der Gewässerbewirtschaftung in Österreich, *Zeitschrift für Verwaltung* (1), pp. 11.
45. Olajos I (2008) A fenntartható fejlődés, in: Olajos I, szerk., *Vidékfejlesztési politika és támogatásának joga*, Novotni Kiadó, Miskolc, pp. 24–30.
46. Olajos I (2008) A megújuló energiaforrások és a kapcsolt energiatermelés, in: Olajos I, szerk., *Vidékfejlesztési politika és támogatásának joga*, Novotni Kiadó, Miskolc, pp. 190–209.
47. Penzinger A (1970) *Das österreichische Wasserrecht*, Manz, Wien.
48. Pernthaler P (1998) *Das Recht des Wassers in nationaler und internationaler Perspektive*, Verlag: Wilhelm Braumüller, Wien.
49. Pernthaler P, Attmayr M & Schöpf V (1997), Ausverkauf des Wasserstocks der Alpen? – Nationale und internationale Wassernutzung als Rechtsprobleme, *Ecolex* (1), pp. 701–704.
50. Raisz A (2011) A környezetvédelem helye a nemzetközi jog rendszerében, *Miskolci Jogi Szemle* 6(1), pp. 90–108.
51. Raisz A (2011) Nemzetközi környezetvédelmi kérdések a Nemzetközi Bíróság előtt napjainkban, *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica* 29(1), Miskolc University Press, Miskolc, pp. 273–289.
52. Ramsebner E (2003) *Das Recht am Grundwasser: Zivil-, verwaltungs-, und europarechtliche Aspekte*, Manz, Wien.
53. Raschauer B (1993) *Kommentar zum Wasserrecht*, Springer Verlag, Wien.
54. Reitshammer D (2003) Kanalanchlusszwang im Bundesländervergleich – Beurteilung der Verfassungsmäßigkeit der landesgesetzlichen Bestimmungen im Lichte von VfGH 12.6.2002, G 322/01, G 360, 361/01, *Baurechtliche Blätter*, pp. 1–13.
55. Rossmann H (1993) *Das österreichische Wasserrechtsgesetz*, ÖSD, Wien.
56. Rumm P, Von Keitz S & Schmalholz M (2006) *Handbuch der EU-Wasserrahmenrichtlinie*, Carl Heymanns Verlag, Köln.
57. Schnedl G (2001) Rechtliche Rahmenbedingungen der kommerziellen Nutzung österreichischer Quellwasserressourcen-Zur rechtlichen Zulässigkeit des Exports von Trinkwasser, *Recht der Umwelt*, pp. 3.
58. Szilágyi J E (2013) *Vízjog – Aktuális kihívások a vízjogi szabályozásában*, Miskolci Egyetem, Miskolc.
59. Szilágyi J E (2018) *Vízszemléletű kormányzás – vízpolitika – vízjog. Kitekintéssel a vizsgálódásra és a vízstudományra*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc.
60. Szűcs P, Sallai F, Zákányi B & Madarász T (2009) *Vízkezelésvédelem. A vízminőségvédelem aktuális kérdései*, Bíbor Kiadó, Miskolc.

61. Vogl C (2010) Nationaler Gewässerbewirtschaftungsplan und QualitätszielV Ökologie, *Ecolex*, pp. 432.
62. Vogl C (2010) Unbefristete ältere Wasserbenutzungsrechte – Eingriffsmöglichkeiten, *Wasserkraft* 27, pp. 10.
63. Vogl C (2012) Wasserrecht, in: Norer R, szerk., *Handbuch des Agrarrechts*, Verlag Österreich, Wien, pp. 455–504.
64. Wágner J (2004) Gondolatok a 2000/60/EK direktíva (Víz Keretirányelv) közigazgatási vonatkozásairól, *Magyar Közigazgatás* 2, pp. 109–115.
65. Weiß N (2004) *Liberalisierung der Wasserversorgung*, Peter Lang, Frankfurt.